

Bruxelles, 23.9.2019.
COM(2019) 615 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Rezultati privremene evaluacije programa ISA²

{SWD(2019) 1615 final}

Sadržaj

1. Uvod	2
2. Kontekst.....	2
3. Zajedničko shvaćanje interoperabilnosti	3
4. Metodologija	4
5. Problemi i pitanja povezani s evaluacijom.....	4
6. Nalazi.....	5
6.1. Relevantnost	5
6.2. Djelotvornost	6
6.3. Učinkovitost	6
6.4. Koherentnost	6
6.5. Dodana vrijednost EU-a	7
6.6. Korisnost	7
6.7. Održivost	7
7. Preporuke.....	7
7.1. Informiranje koje prelazi razinu nacionalnih uprava.....	8
7.2. Prijelaz s rješenja usmjerenih na korisnike na rješenja koja predvode korisnici.....	8
7.3. Stvaranje uvjeta za povećanje održivosti	9
8. Sljedeći koraci	10

1. UVOD

Kako je predviđeno Odlukom o programu ISA²¹, 1. siječnja 2016. pokrenut je petogodišnji program interoperabilnih rješenja i zajedničkih okvira za europske javne uprave, poduzetnike i građane (program ISA²) kao daljnja mjera koja se nastavlja na program ISA².

Ovo izvješće sadržava zaključke i preporuke privremene ocjene programa ISA²³. U skladu s člankom 13. stavkom 3. Odluke o programu ISA² Komisija je dužna provesti tu ocjenu i dostaviti njezine rezultate Europskom parlamentu i Vijeću do 30. rujna 2019.

Komisija je provela evaluaciju služeći se uslugama tima neovisnih stručnjaka iz savjetodavnog poduzeća⁴. Evaluaciju je nadgledala upravljačka skupina za koordinaciju među službama⁵.

2. KONTEKST

Glavni je cilj programa ISA² promovirati modernizaciju javnog sektora u Europi temeljenu na IKT-u i olakšati zadovoljavanje potreba poduzeća i građana s pomoću poboljšane interoperabilnosti europskih javnih uprava.

Konkretno, programom se nastoji postići sljedeće:

- olakšati učinkovitu i djelotvornu elektroničku prekograničnu ili međusektorsku interakciju između europskih javnih uprava, poduzeća i građana,
- pridonositi razvoju učinkovitije i jednostavnije e-uprave prilagođene korisnicima na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini uprave,
- promicati holistički pristup interoperabilnosti u EU-u utvrđivanjem, stvaranjem i primjenom rješenja za interoperabilnost i olakšavanjem njihove ponovne uporabe za europske javne uprave. Time će se pružiti potpora provedbi različitih politika i aktivnosti EU-a.

Kako bi se ti ciljevi ostvarili⁶, program se oslanja na postignuća svojeg prethodnika, programa ISA⁷. U njemu se također naglašava neometano uklapanje u širi politički okvir povezan s digitalizacijom javnih uprava u EU-u. Program ISA² u tom je pogledu glavni instrument za pružanje potpore provedbi Europskog okvira za interoperabilnost (EIF)⁸, koji je ažuriran i proširen kako je predviđeno

¹ Odluka (EU) 2015/2240 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o uspostavi programa interoperabilnih rješenja i zajedničkih okvira za europske javne uprave, poduzetnike i građane (program ISA²) kao sredstva modernizacije javnog sektora, SL L 318, 4.12.2015., str. 1.

² Odluka br. 922/2009/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o interoperabilnim rješenjima za europske javne uprave (ISA), SL L 260, 3.10.2009., str. 20.

³ Pojediniosti o postupku i rezultatima ocjene te popratni dokazi dostupni su u Radnom dokumentu službi Komisije: SWD(2019) 1615 final.

⁴ Studija o evaluaciji koju su proveli neovisni stručnjaci dostupna je na sljedećoj poveznici: <https://data.europa.eu/doi/10.2799/13397>

⁵ Članove skupine činili su zaposlenici GU-ova CNECT, DIGIT, EMPL, FISMA, GROW, OP, SG, TAXUD i JRC.

⁶ Članak 1. stavak 1. Odluke o programu ISA² (vidjeti bilješku **Error! Bookmark not defined.**).

⁷ Članak 1. stavak 3. Odluke o programu ISA² (vidjeti bilješku **Error! Bookmark not defined.**).

⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Europski okvir za interoperabilnost – strategija provedbe, Bruxelles, 23.3.2017., COM(2017) 134 final.

Komunikacijom o strategiji jedinstvenog digitalnog tržišta za Europu⁹. Ostale političke inicijative kojima pridonosi program ISA² obuhvaćaju Akcijski plan EU-a za e-upravu 2016. – 2020.¹⁰, Izjavu iz Tallinna o e-upravi iz 2017.¹¹ i Uredbu o jedinstvenom digitalnom pristupniku¹².

U praktičnom smislu program ISA² odvija se od 1. siječnja 2016. do 31. prosinca 2020., uz ukupni proračun od 130,9 milijuna eura. Njime se financiraju djelovanja definirana na godišnjoj osnovi u godišnjem tekućem programu rada. Upravljanje programom potiče i sinergiju s drugim programima EU-a, kao što je Instrument za povezivanje Europe (CEF)¹³ ili Program potpore strukturnim reformama (SRSP)¹⁴.

Glavni su dionici programa europske javne uprave na svim razinama: na razini EU-a, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Međutim, program utječe na mnogo širu skupinu dionika, uključujući poduzeća i građane u EU-u. Program ISA² otvoren je za države članice EU-a, ostale zemlje Europskog gospodarskog prostora i države kandidatkinje. Osim 28 država članica EU-a, u programu mogu sudjelovati još tri zemlje: Island, Norveška (od 2016.) i Crna Gora (od 2018.). Programom se ujedno potiče suradnja s drugim zemljama izvan EU-a te s međunarodnim organizacijama i tijelima.

3. ZAJEDNIČKO SHVAĆANJE INTEROPERABILNOSTI

U skladu s člankom 1. stavkom 2. Odluke o programu ISA² „programom ISA² jamči se zajedničko shvaćanje interoperabilnosti putem EIF-a i njegove provedbe u upravama država članica. Komisija putem programa ISA² prati provedbu EIF-a.”

U tom pogledu u okviru programa ISA² izrađuje se integrirani okvir za praćenje i ocjenjivanje napretka koji su države članice i Komisija ostvarile u provedbi EIF-a¹⁵ te izvješćivanje o njemu. Oblikovanje i provedba ovog okvira za praćenje provode se u okviru djelovanja Opservatorija nacionalnih okvira za interoperabilnost (NIFO), koje se financira sredstvima programa ISA².

Ishodi provedbe EIF-a ostvareni diljem EU-a bit će predstavljeni na godišnjoj osnovi putem internetskog pregleda stanja kako bi se pružio bolji temelj za oblikovanje

⁹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Strategija jedinstvenog digitalnog tržišta za Europu, Bruxelles, 6.5.2015., COM(2015) 192 final.

¹⁰ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Akcijski plan EU-a za e-upravu 2016. – 2020. Ubrzavanje digitalne transformacije uprave, COM/2016/0179 final.

¹¹ Izjava iz Tallinna o e-upravi na ministarskom sastanku za vrijeme estonskog predsjedanja Vijećem EU-a od 6. listopada 2017.

¹² Uredba (EU) 2018/1724 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. listopada 2018. o uspostavi jedinstvenog digitalnog pristupnika za pristup informacijama, postupcima, uslugama podrške i rješavanja problema te o izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012, SL L 295, 21.11.2018., str. 1. – 38.

¹³ Uredba (EU) br. 1316/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi Instrumenta za povezivanje Europe, izmjeni Uredbe (EU) br. 913/2010 i stavljanju izvan snage uredbi (EZ) br. 680/2007 i (EZ) br. 67/2010, SL L 384, 20.12.2013., str. 129. – 171.

¹⁴ Uredba (EU) 2018/1671 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o izmjeni Uredbe (EU) 2017/825 radi povećanja financijske omotnice Programa potpore strukturnim reformama i izmjene njegova općeg cilja, SL L 284, 12.11.2018., str. 3. – 5.

¹⁵ Ovim mehanizmom za praćenje obuhvaćena je i provedba akcijskog plana za interoperabilnost predstavljenog u Prilogu I. Komunikaciji o EIF-u navedenoj u bilješci **Error! Bookmark not defined.**

politika i komuniciralo sa širom javnosti na vizualniji i intuitivniji način¹⁶. Pregledom stanja u praksi se nastoje poboljšati komunikacija i izgradnja kapaciteta kako bi države članice bile informiranije o svojem statusu u provedbi EIF-a te kako bi im se pomoglo da lakše postignu sukladnost s preporukama EIF-a.

U svrhu ostvarenja ovih ciljeva državama članicama bit će dostupan skup alata za pružanje praktičnih smjernica o provedbi EIF-a putem dobre prakse i rješenja.

Cilj je okvira za praćenje provedbe EIF-a pružiti dokaze za buduću evaluaciju EIF-a, čija je provedba prvotno predviđena za kraj 2019.¹⁷ Međutim, kako bi se omogućio realističan rok do kojeg države članice moraju prilagoditi svoje nacionalne politike o e-upravi, digitalnim uslugama i interoperabilnosti EIF-u te s obzirom na činjenicu da širi opseg novog EIF-a zahtijeva dodatnu internu i vanjsku koordinaciju kako bi se zaključio zajednički prihvaćen i integriran okvir za praćenje, čini se da je potrebno odgoditi evaluaciju EIF-a do 2021. Doista, navedeni su čimbenici doveli do toga da će postupak prikupljanja podataka započeti tek 2019., zbog čega postoji manjak podataka za evaluaciju provedbe EIF-a tijekom iste godine.

Nadalje, izvođenjem evaluacije EIF-a neposredno nakon konačne evaluacije programa ISA² 2021. može se stvoriti nekoliko sinergija jer je program glavni instrument kojim se pruža potpora provedbi EIF-a.

4. METODOLOGIJA

Privremena evaluacija programa ISA² oslanjala se na kvantitativne i kvalitativne podatke prikupljene s pomoću različitih metoda, kao što su analiza dokumentacije, javno savjetovanje, ciljane internetske ankete, detaljni razgovori i uvodna radionica. Aktivnostima savjetovanja obuhvaćeni su različiti dionici programa ISA², od predstavnika država članica i odjela Komisije do građana i organizacija za normizaciju.

Kako bi se prikupljanje podataka bolje usmjerilo odabran je uzorak od 20 od ukupno 53 djelovanja, grupiranih u devet paketa, koja su financirana sredstvima programa ISA² do 2018. Uzorkovanje je provedeno na temelju četiriju prethodno definiranih kriterija kako bi se zajamčilo da su odabrana djelovanja uvelike reprezentativna za program. Nadalje, ukupno prikupljanje podataka dopunjeno je stručnom ocjenom programa, koju su provela četiri tehnička stručnjaka u području interoperabilnosti.

5. PROBLEMI I PITANJA POVEZANI S EVALUACIJOM

Evaluacija je bilo usmjerena na sljedećih sedam glavnih kriterija¹⁸:

- **Relevantnost** – u kojoj su mjeri ciljevi programa ISA² i dalje važni u pogledu potreba i problema na nacionalnoj razini i razini EU-a koji se neprestano mijenjaju?
- **Djelotvornost** – koliko daleko su rezultati programa ISA² došli u procesu postizanja ciljeva programa? Postoje li aspekti koji su više ili manje učinkoviti od drugih; ako postoje, koji se zaključci mogu izvesti iz toga?

¹⁶ Pregled stanja bit će dostupan u okviru zbirke „NIFO” na platformi Joinup tijekom 2020.

¹⁷ Vidjeti odjeljak 6. Komunikacije o EIF-u navedene u bilješci **Error! Bookmark not defined.**

¹⁸ Vidjeti alat#47 Paketa instrumenata za bolju regulativu Europske komisije.

- **Učinkovitost** – u kojoj je mjeri program troškovno učinkovit? Koji su aspekti programa najučinkovitiji ili najneučinkovitiji, osobito u pogledu iskorištenih sredstava? Koliko je program uspješan u odnosu na predviđeni rad i proračun?
- **Koherentnost** – u kojoj mjeri djelovanja programa ISA² čine dio „holističkog” pristupa u okviru programa (interna koherentnost)? U kojoj je mjeri program ISA² koherentan s drugim intervencijama EU-a koje imaju slične ciljeve te s globalnim inicijativama u istom području (vanjska koherentnost)?
- **Dodana vrijednost EU-a** – koja je dodana vrijednost koja proizlazi iz programa ISA² u usporedbi s onime što se moglo razumno očekivati od država članica koje djeluju na nacionalnoj, regionalnoj i/ili lokalnoj razini?
- **Korisnost** – je li ostvarenim i predviđenim djelovanjima i rezultatima programa ISA² odgovoreno na potrebe na koje se trebalo odgovoriti?
- **Održivost** – u kojoj je mjeri zajamčena financijska, tehnička i operativna održivost razvijenih rješenja, koja se održavaju i provode putem programa ISA²?

6. NALAZI

Na temelju podataka prikupljenih od 129 ispitanih dionika¹⁹, opsežnom analizom dokumentacije i stručnim ocjenama, privremena evaluacija potvrdila je da program ISA² ostvaruje dobre rezultate prema svim kriterijima evaluacije. Međutim, evaluacija je ograničena na djelovanja financirana od 2016. do 2018., zbog čega se rezultati tekućih djelovanja i dugoročiji ishodi programa ISA² mogu zabilježiti tek nakon završetka programa.

6.1. Relevantnost

Ciljevi koji se nastoje ostvariti programom ISA² i dalje su bitni u pogledu potreba i problema u području interoperabilnosti digitalnih javnih usluga koji se neprestano mijenjaju, što potvrđuje relevantnost programa. Većina ispitanih dionika slaže se da i dalje postoji problem administrativnih e-prepreka i povezanih potreba koje su prvotno utvrđene u programu. Međutim, neki od njih (46 od 129) trenutačno imaju dodatne potrebe (kao što je preskriptivniji pristup oblikovanju interoperabilnih javnih usluga) i probleme (uključujući ograničenja u pogledu resursa), kojima se program ISA² samo djelomično bavi.

Jedna dodatna potreba, koja zaslužuje posebnu pozornost, jest osiguravanje opširnije suradnje i razmjena s regionalnim i lokalnim upravama u svrhu boljeg informiranja o interoperabilnosti i upotrebe rješenja programa ISA² na podnacionalnoj razini.

Povećano informiranje javnih uprava o interoperabilnosti bila je prva od triju preporuka u konačnoj evaluaciji programa ISA²⁰. U programu ISA² to je uzeto u obzir donošenjem komunikacijske strategije i plana za uključivanje tijekom 2017. te organiziranjem 10 velikih događanja između 2016. i 2018. sa u prosjeku 211 sudionika po događanju. Nadalje, predstavnici programa ISA² imali su aktivnu

¹⁹ S obzirom na povjerljivost i razloge povezane sa zaštitom podataka evaluacijski tim zatražio je od nositelja djelovanja da stupe u kontakt s korisnicima njihovih rješenja kao posrednici za aktivnosti savjetovanja. Tim pristupom u dva koraka možda je ograničen broj zaprimljenih odgovora.

²⁰ Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću, Rezultati konačne procjene programa ISA, Bruxelles, 1.9.2016., COM(2016) 550 final.

ulogu u 60 događanja održanih u istom razdoblju. Privremena evaluacija pokazuje da su se navedeni napori isplatili jer je većina ispitanih dionika navela da imaju stručno znanje o interoperabilnosti (91 od 128 dionika) te o programu ISA² (81 od 128 dionika). Unatoč općenitoj informiranosti, prethodno istaknuta dodatna potreba ukazuje na činjenicu da je u okviru programa potrebno nastaviti aktivnosti informiranja koje su usmjerene na regionalne i lokalne uprave te po mogućnosti i na neizravne korisnike, kao što su građani i poduzeća.

6.2. Djelotvornost

Rezultati koji su dosad postignuti programom ISA² usklađeni su s ciljevima programa. Međutim, i dalje ne odgovaraju u potpunosti očekivanim rezultatima jer je većina djelovanja još u tijeku, a rješenja se i dalje razvijaju. Trajanje programa utječe i na stopu korištenja rješenja. Zbog toga su iz djelovanja nastavljenih iz prethodnih inačica programa proizašla rješenja koja se sada više upotrebljavaju od rješenja koja proizlaze iz djelovanja pokrenutih u okviru programa ISA².

Postoji jedan konkretni cilj programa ISA² za koji je u evaluaciji utvrđeno da je program sam po sebi manje učinkovit: razvoj učinkovitije i jednostavnije e-uprave prilagođene korisnicima, na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. U tom pogledu države članice zapravo mogu imati velik utjecaj i nadopuniti inicijative na razini EU-a o interoperabilnosti i digitalizaciji.

Vanjski čimbenici mogu poboljšati, ali i ugroziti način na koji se programom ostvaruju njegovi ciljevi i rezultati. Poziv javnih uprava na uspostavu zajedničkih normi i okvira predstavlja vanjski čimbenik koji pridonosi uspješnosti programa. S druge strane, institucijska složenost može ugroziti postizanje interoperabilnosti na prekograničnoj i međusektorskoj razini.

Konačno, u evaluaciji je utvrđeno da su djelovanja u okviru programa ISA² uvelike usklađena s općim načelima navedenima u članku 4. Odluke o programu ISA² zahvaljujući procesu tekućeg programa rada, čime je zajamčeno da se načela sustavno uzimaju u obzir pri izradi programa rada.

6.3. Učinkovitost

Provedba programa napreduje kako je predviđeno: sva djelovanja idu po planu ili su blizu ostvarenja planirane razine rada. Međutim, heterogenost pokazatelja uspješnosti otežava donošenje zaključaka o sveukupnoj troškovnoj učinkovitosti programa. Za pakete programa ISA² za koje je bilo moguće objediniti pokazatelje uspješnosti različitih djelovanja, troškovi po krajnjem korisniku (npr. poduzeća, građani) ocijenjeni su kao vrlo niski.

Postupak odabira djelovanja koja se financiraju sredstvima programa ISA² smatra se relativno učinkovitim. Troškovi nastali tijekom izrade prijedloga poprilično su niski, u rasponu od 0,07 % do 0,4 % potencijalnih sredstava koja se mogu dodijeliti nakon prihvaćanja prijedloga. Međutim, postupak odabira moguće je dodatno poboljšati pojednostavljenjem tekućeg programa rada (npr. postizanjem veće fleksibilnosti predložka) i pokretanjem tematskih poziva na djelovanje, čime se jamči da se postupak odabira temelji na ciljevima.

6.4. Koherentnost

Kako tvrde ispitani dionici, djelovanja u okviru programa ISA² obilježena su značajnom sinergijom i ograničenim preklapanjima. Ova snažna interna koherentnost

u skladu je s drugom preporukom konačne evaluacije programa ISA, u okviru koje je upućen poziv na holistički pristup interoperabilnosti u okviru programa ISA².

U pogledu interne koherentnosti program ISA² slijedio je treću – i posljednju – preporuku konačne evaluacije programa ISA te uspostavio blisku suradnju s drugim politikama i inicijativama EU-a. Poticao je sinergiju s CEF-om, Obzorom 2020. i Programom potpore strukturnim reformama. Program ISA² također je u interakciji s inicijativama kao što su jedinstveni digitalni pristupnik, Strategija jedinstvenog digitalnog tržišta, Akcijski plan za e-upravu, Izjava iz Tallinna o e-upravi i tekući plan za normizaciju IKT-a²¹. Međutim, uočena su određena preklapanja između konkretnih rješenja u okviru programa ISA² i CEF-a, koja se mogu riješiti boljim određivanjem opsega svakog rješenja.

6.5. Dodana vrijednost EU-a

Razina koordinacije zajamčena programom ISA² od ključne je važnosti za poboljšanje opće interoperabilnosti među europskim javnim upravama. Nadalje, 91 od 109 ispitanika istaknuo je da program ISA² može ostvariti svoje ciljeve po nižim troškovima u usporedbi s nacionalnim ili podnacionalnim inicijativama.

Očigledno je da je program ISA² pomogao poboljšati prekograničnu interoperabilnost u EU-u: i. poboljšao je informiranje o interoperabilnosti među državama članicama; ii. pridonio je uvođenju te teme u nacionalne programe rada i iii. s pomoću njega su uspostavljene mreže i olakšane razmjene. Program ISA² pomogao je i u unapređivanju zajedničkih politika EU-a: ima središnju ulogu u provedbi EIF-a i njime se pruža potpora uspostavi digitalnog jedinstvenog tržišta.

6.6. Korisnost

Zadovoljstvo korisnika rješenjima programa ISA² najčešće je pozitivno: samo sedam od 110 dionika izrazilo je „ograničeno zadovoljstvo”. Budući da je program u tijeku, očekuje se da će doći do povećanja stope upotrebe rješenja programa ISA², što će poboljšati način na koji rješenja odgovaraju na potrebe korisnika, a time i općenito zadovoljstvo korisnika.

6.7. Održivost

U pogledu održivosti rješenja programa ISA² od ispitanih dionika dobivene su neujednačene povratne informacije. Iako 66 od 84 ispitanika vjeruje da će se rezultati programa održati u slučaju nepostojanja budućeg financiranja, više od 55 od 85 ispitanika smatra da bi potreba za operacijama i troškovi održavanja rješenja mogli ugroziti sposobnost rješenja programa ISA² da ostvaruju rezultate u slučaju prekida programa.

Međutim, dionici se slažu da program ISA² ima središnju ulogu u poboljšanju okruženja interoperabilnosti u EU-u, a njegovo nepostojanje ugrozilo bi napore europskih javnih uprava usmjerene na poboljšanje interoperabilnosti i poticanje modernizacije javnog sektora u Europi koja se temelji na IKT-u.

7. PREPORUKE

Privremena evaluacija donosi pozitivnu sliku dosadašnje uspješnosti programa ISA². Međutim, u njoj su utvrđena i područja za moguće poboljšanje. Tim aspektima

²¹ Vidjeti: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/rolling-plan-ict-standardisation>

programa bave se preporuke navedene u nastavku, u kojima su prikazane kratkoročne i dugoročne mjere. Kratkoročne mjere su mjere koje bi se mogle poduzeti u okviru posljednjeg tekućeg programa rada ISA² tijekom 2020. te tijekom prijelaznog razdoblja koje vodi do uspostave novog višegodišnjeg financijskog okvira (VFO)²². Za postizanje rezultata dugoročnih mjera bilo bi potrebno više godina.

7.1. Informiranje koje prelazi razinu nacionalnih uprava

Komisija će putem programa ISA² nastaviti ulagati napore u informiranje europskog javnog sektora o interoperabilnosti, koja je ključan pokretač digitalizacije, osobito osiguravanjem veće razine suradnje s regionalnim i lokalnim upravama u okviru tog rada.

Prvo, potrebno je uspostaviti ciljane promotivne aktivnosti, koje naglašavaju koristi (ponovne) uporabe rješenja za interoperabilnost programa ISA². Kako bi se potkrijepila ta poruka tijekom 2020. mogu se provesti studije u svrhu brojčanog iskazivanja učinka nekih rješenja programa ISA² na učinkovitost i produktivnost javne uprave.

U završnoj fazi programa ISA² trebalo bi staviti još veći naglasak na to da je potrebno zajamčiti da javne uprave, akademska zajednica i zainteresirani članovi struke međusobno razmjenjuju najbolje prakse. U okviru nedavno pokrenutog djelovanja Programa pod nazivom Akademija za interoperabilnost također bi se trebali izraditi prikladni materijali za izobrazbu.

Kako bi povećali učinak prethodno predloženih mjera, nositelji djelovanja u okviru programa ISA² trebali bi dodatno iskoristiti potencijal utjecajnih osoba (kao što su istraživači, predani javni službenici) i stvoriti zajednicu promicatelja interoperabilnosti.

U dugoročnom smislu savjetodavne sposobnosti trebale bi se temeljiti na interoperabilnosti. Time bi se zainteresiranim dionicima pomoglo da odaberu prikladna rješenja za interoperabilnost koja odgovaraju njihovim potrebama, istovremeno pružajući usluge podrške i tehničke pomoći za učinkovitu provedbu rješenja.

7.2. Prijelaz s rješenja usmjerenih na korisnike na rješenja koja predvode korisnici

U svrhu povećanja njegove korisnosti, kvaliteta postojećih rješenja programa ISA² mogla bi se poboljšati boljim uzimanjem u obzir potreba korisnika. Taj bi pristup mogao prevladati tijekom provedbe posljednjeg programa rada u okviru programa ISA², čime se načelo EIF-a o usmjerenosti na korisnike promiče i u Komisiji i u državama članicama.

Međutim, tijekom narednih godina savjetuje se prijelaz s paradigme usmjerene na korisnike na paradigmu koju pokreću korisnici, pri čemu korisnici postaju uključeni u fazu osmišljavanja rješenja za interoperabilnost. Inkubatorom za interoperabilnost mogao bi se poticati takav postupak zajedničkog rada, čime bi se omogućilo eksperimentiranje s novim rješenjima usmjerenima na korisnike i izrada njihovih prototipova u sigurnom okruženju. Inkubator bi pomogao u prihvaćanju tehnologija u nastajanju i u razmjeni inovativnih praksi među pionirskim tijelima javne vlasti.

²² Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/future-europe/eu-budget-future_en.

U pogledu prvih dviju preporuka ovog izvješća Digitalna strategija Komisije²³ dokazuje da Komisija ispunjava svoja obećanja: interoperabilnost i usmjerenost na korisnike među ključnim su načelima strategije, a EIF je jedna od njezinih referentnih točaka. Nadalje, program ISA² ima savjetodavnu ulogu u tekućoj provedbi strategije, čime u različitim područjima politike pruža pomoć Komisiji u modernizaciji njezinih postojećih IT sustava i u razvoju novih digitalnih rješenja imajući na umu interoperabilnost.

7.3. Stvaranje uvjeta za povećanje održivosti

Pri ocjeni dodane vrijednosti EU-a i održivosti programa ISA² privremenom evaluacijom utvrđeno je da program ima ključnu ulogu u uspostavi ujednačenog okruženja interoperabilnosti u europskom javnom sektoru. Program ISA² pomaže i pri izradi i uvođenju prekograničnih i međusektorskih digitalnih rješenja među upravama država članica. Program ISA² pruža pomoć i u unapređenju zajedničkih politika, koje se uvelike oslanjaju na te međusobno povezane i interoperabilne mreže i sustave.

Nakon završetka programa ISA² od ključne je važnosti očuvati i povećati sposobnost suradnje europskih javnih uprava u svrhu ostvarenja uzajamno korisnih ciljeva, uključujući razmjenu informacija i znanja, što predstavlja okosnicu interoperabilnosti općenito. Kako bi se to ostvarilo, potrebni su snažan politički angažman i dobro financiranje. U pogledu političkog angažmana ministri zaduženi za politiku e-uprave diljem Europe u Izjavi iz Tallinna o e-upravi potvrdili su da su predani stvaranju javnih usluga usmjerenih na građane i oblikovanih prema načelu „digitalizacija kao standard” te ostvarenju vizije utvrđene u EIF-u. Buduće financiranje interoperabilnosti predviđeno je programom Digitalna Europa (DEP)²⁴, koji je jedan od sektorskih prijedloga Komisije u okviru zakonodavnog paketa VFO-a 2021. – 2027.

Nadalje, Komisija bi trebala djelovati na temelju sinergija uspostavljenih između programa ISA² i drugih programa EU-a u svrhu promicanja EIF-a i interoperabilnosti općenito te olakšavanja visoke stope ponovne uporabe rješenja programa ISA². Nadalje, ovaj pristup mogao bi dovesti do učinkovitog i pojednostavnjenog upravljanja programom kojim se pruža potpora budućoj provedbi prijedloga za program Digitalna Europa.

Zajedno s pripremama za pokretanje novih programa VFO-a preporučuje se istražiti mogućnosti povećanja održivosti rezultata ostvarenih postojećim rješenjima programa ISA². Potrebno je ocijeniti izvedivost i troškove različitih mjera održivosti, a Komisija treba ulagati u njih. Na primjer, Komisija bi mogla razmotriti prijenos nekih rješenja programa ISA² u zajednice otvorenog koda ili poticanje poduzeća da svoje usluge temelje na besplatnim rješenjima programa ISA² u okviru javne licencije Europske unije (EURL)²⁵.

²³ *Communication to the Commission, European Commission Digital Strategy — A digitally transformed, user-focused and data-driven Commission* (Komunikacija Komisiji, Digitalna strategija Europske komisije – digitalno transformirana Komisija koja je usmjerena na korisnike i koja se oslanja na podatke), Bruxelles, 21.11.2018., C(2018) 7118 final.

²⁴ Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi programa Digitalna Europa za razdoblje 2021. – 2027., Bruxelles, 6.6.2018., COM(2018) 434 final.

²⁵ Vidjeti: <https://eurl.eu/>

Konačno, moglo bi se pokazati korisnim da Komisija provede dubinsku ocjenu obrazloženja i učinaka mogućeg obvezujućeg instrumenta za interoperabilnost. Takva ocjena trebala bi se oslanjati na zaključke konačne evaluacije programa ISA² i na dokaze koji će se prikupiti u evaluaciji provedbe EIF-a 2021.

8. SLJEDEĆI KORACI

Komisija će u okviru tekuće provedbe programa ISA² u najvećoj mogućoj mjeri uzeti u obzir prethodno navedene zaključke i preporuke te će ih analizirati kako bi potvrdila i odgovorila na postavljena pitanja, po potrebi u bliskoj suradnji s državama članicama. Zaključci i preporuke privremene evaluacije programa ISA² utjecat će i na prijelaz na nove programe VFO-a.